

การศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชุมชนแออัด
และชุมชนชานเมือง ของกรุงเทพมหานคร

นางสาวอารีย์ วงศ์พันธุ์เลิศ



วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-183-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014555

117443092

A COMPARATIVE STUDY OF THE FERTILITY OF THAI WOMEN IN SLUM
AND SUBURBAN AREAS IN BANGKOK METROPOLIS

Miss Aree Wongnupparatleard

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Sociology and Anthropology
Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-569-183-6



อารีย์ วงศ์พันธุ์เลิศ : การศึกษาเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชุมชนแออัด และชุมชนชานเมืองของกรุงเทพมหานคร (A COMPARATIVE STUDY OF THE FERTILITY OF THAI WOMEN IN SLUM AND SUBURBAN AREAS IN BANGKOK METROPOLIS)

อ.ที่ปรึกษา : รศ.อรพินท์ นูนนาค, 154 หน้า.

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ซึ่งได้ใช้จำนวนบุตรเกิดรอดของสตรีไทยในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองของกรุงเทพมหานครที่ได้ดำเนินการด้านสาธารณสุขมูลฐานแล้ว เป็นดัชนีวัดระดับภาวะเจริญพันธุ์ โดยได้นำปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ และปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อระดับภาวะเจริญพันธุ์เข้ามาพิจารณาประกอบ

ผลการศึกษาปรากฏว่า สตรีในชุมชนชานเมืองมีระดับภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร และเมื่อเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีทั้ง 2 ชุมชน กับปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อระดับภาวะเจริญพันธุ์ ปรากฏว่าปัจจัยทางด้านประชากร ซึ่งได้แก่อายุแรกสมรสของสตรี อายุปัจจุบันของสตรี จำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน และระยะเวลาในการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดาที่เท่า ๆ กัน ของสตรีทั้ง 2 ชุมชน พบว่าสตรีในชุมชนชานเมืองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีในชุมชนแออัด สำหรับปัจจัยทางด้านสังคมนั้นพบว่า เมื่อเปรียบเทียบการนับถือศาสนาที่เหมือนกันของสตรีหรือสามี-สตรีในระหว่างชุมชนแล้ว ปรากฏว่าสตรีในชุมชนชานเมืองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีในชุมชนแออัด ในขณะที่เมื่อพิจารณาทางด้านระดับการศึกษาที่เท่ากันทั้งของสตรีและสามีพบว่า ทุกระดับการศึกษาสตรีในชุมชนชานเมืองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีในชุมชนแออัด ยกเว้นระดับการศึกษา ม.1 - ม.6 พบผลตรงกันข้ามกับที่กล่าวมา และเมื่อพิจารณาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจซึ่งได้แก่อาชีพ และรายได้ ปรากฏว่าสตรีหรือสามีสตรีในกลุ่มอาชีพเดียวกันสตรีในชุมชนชานเมืองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีในชุมชนแออัด สำหรับรายได้ของคู่สมรสนั้นก็พบผลในทำนองเดียวกัน นอกจากนี้ เมื่อศึกษาถึงปัจจัยทางด้านอื่น ๆ ก็พบผลไม่แตกต่างกันคือ สตรีในชุมชนชานเมืองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีในชุมชนแออัด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา ประชากรศาสตร์
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต อ.ว. อรพินท์ นูนนาค
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อ.อรพินท์ นูนนาค

AREE WONGNUPPARATLEARD : A COMPARATIVE STUDY OF THE FERTILITY OF THAI WOMEN IN SLUM AND SUBURBAN AREAS IN BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. AURAPIN BUNNAG, 154 :pp.

The purpose of this study is to examine the comparative of fertility pattern from mean number of children ever born by Thai women in slum and suburban areas of Bangkok, which have been implementing the Primary Health Care Program by the Bangkok Metropolitan Administration.

The results of the study shown that the fertility pattern of those women in suburban areas are higher than those women in slum of Bangkok. In comparing the fertility of women in both areas for demographic factors such as age at first marriage, age of women, number of living children, and breast feeding. It was found that the mean number of children ever born by women in suburban areas are higher than those who lived in slum areas in Bangkok. And as for the social factor, women or husband of the same religion in suburban areas have the mean number of children ever born higher than women in slum areas. While considering the same level of education of both wife and husband, found that every education level of women in suburban areas have the average number of children ever born higher than the women in slum areas. Except the secondary education have the reverse result. For the economic factors which are : occupation and income, found that : women and their husbands in the same occupation in suburban areas have mean number of children ever born higher than the women in slum areas. The same result also shown for the family income. Moreover, when considered other factors there are no differences that women in suburban areas have the mean number of children ever born higher than women in slum areas.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา ประชากรศาสตร์

ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิติ ๐๑/๖๖๖๖๖๖๖๖

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ๐๑/๖๖๖๖๖๖๖๖

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความอนุเคราะห์จากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย ในโอกาสที่ผู้เขียนจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านในสถาบันประชากรศาสตร์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ต่าง ๆ ให้กับผู้เขียนตลอดระยะเวลาการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รองศาสตราจารย์อรพินท์ มุนนาค อาจารย์ที่ปรึกษาและควบคุมการวิจัยครั้งนี้ที่ได้กรุณาใช้เวลาอันมีค่าในการให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนตรวจแก้ข้อบกพร่องทุกประการนับตั้งแต่แรก เริ่มจบจนการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเรียบร้อยโดยสมบูรณ์ และขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร.นิเทศ ดินณะกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกื้อวงศ์บุญสิน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้เมตตาให้คำแนะนำเพิ่มเติมทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนี้บุคคลที่ผู้เขียนซาบซึ้งในพระคุณอย่างหาที่เปรียบมิได้ และจะจารึกไว้ในความทรงจำตลอดไปคือ แพทย์หญิงประลภณี ศกุนตนา รองปลัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์หีบห่อความเรียงการสาธารณสุขมูลฐานในกรุงเทพมหานคร คุณเสรี เกียรติบรรลือ ผู้อำนวยการกองฝึกอบรมกรุงเทพมหานคร คุณวิวัฒน์ เจริญรุ่ง ผู้อำนวยการเขตคูคต คุณสุเมธ ชูปรีชา ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตคูคต และคุณจักรกฤษณ์ ดิยาภาส หัวหน้างานทะเบียนเขตคูคต ซึ่งท่านมีส่วนสนับสนุนอย่างสำคัญยิ่งและเป็นผู้สร้างขวัญและให้กำลังใจกับผู้เขียนตลอดมา พร้อมกันนี้ขอขอบพระคุณ คุณรัตนา จารุเบญจ คุณอัจฉรา ธีรวิบูลย์ผล คุณปรีชา รุ่งโสภาสกุล คุณสากรล เขียวสกุล คุณนงลักษณ์ เจริญศรีเมือง คุณนงหงา บุญปักษ์ คุณสุทธิเดช ยศสุวรรณ คุณสุจิตรา พันธุคัมภีร์ คุณธีระวัฒน์ ศรีวรพรต คุณวิภา มหาเจริญ และคุณวรรณวิมล เจริญสมบัติ ที่ได้อำนวยความสะดวก ค้นหาข้อมูล เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ตลอดจนจัดพิมพ์ตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อยทันตามกำหนด

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ ๆ และ น้อง ๆ ที่ให้การส่งเสริมและเป็นกำลังใจแก่ผู้เขียนเสมอมา จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

อารีย์ วงศ์พันธ์เลิศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
2. ระเบียบวิธีวิจัยและลักษณะทั่ว ๆ ไปของข้อมูล	40
3. การวิเคราะห์ข้อมูล	61
4. สรุปและข้อเสนอแนะ	126
บรรณานุกรม	135
ภาคผนวก	145
ประวัติผู้เขียน	154

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนแขวงชุมชนแออัดและครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เขตการปกครอง	3
2	สถิติประชากรของกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2524-2528	5
3	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีจำแนกตามอายุและผลการสำรวจ ต่าง ๆ	13
4	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุและอายุแรกสมรส	48
5	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานที่เกิด	49
6	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัณ จำนวนบุตรที่เสียชีวิต และจำนวน บุตรเกิดรอด	51
7	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา	52
8	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานภาพในครัวเรือนและสถานภาพสมรส	53
9	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามศาสนา	54
10	อัตราส่วนร้อยละของสามีสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพ- มหานครจำแนกตามศาสนา	54
11	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองจำแนกตามระดับ การศึกษา	56
12	อัตราส่วนร้อยละของสามีสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองจำแนกตาม ระดับการศึกษา	56
13	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอาชีพ	58

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ (ต่อ)		
14	อัตราส่วนร้อยละของสามีสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจําแนกตามอาชีพ	58
15	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จําแนกตามรายได้/เดือน	60
16	อัตราส่วนร้อยละของสามีสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพ- มหานครจําแนกตามรายได้/เดือน	60
17	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจําแนกตามอายุแรกสมรส	63
18	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจําแนกตามอายุ.....	64
19	จำนวนบุตรที่มีชีวิตในบัจจุบันโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชน ชานเมืองกรุงเทพมหานครจําแนกตามอายุ	65
20	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจําแนกตามอายุและระยะเวลาที่เลี้ยงดูบุตรคนแรกด้วย นํ้านมมารดา	71
21	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจําแนกตามอายุและระยะเวลาที่เลี้ยงดูบุตรคนสุดท้าย ด้วยนํ้านมมารดา	73
22	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง จําแนกตามอายุและศาสนา	73
23	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจําแนกตามอายุและศาสนาของสามี	73
24	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจําแนกตามอายุและระดับการศึกษา	84

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ (ต่อ)

25	จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและระดับการศึกษาของสามี	86
26	จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและอาชีพ	92
27	จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและอาชีพของสามี	94
28	จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและรายได้/เดือนของคู่สมรส	98
29	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามความต้องการมีบุตรเพิ่มและอายุ	102
30	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามความต้องการมีบุตรเพิ่มและจำนวนบุตรที่มีชีวิตในปัจจุบัน ..	102
31	จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและความต้องการมีบุตรเพิ่ม	103
32	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามการเคยใช้การป้องกันการปฏิสนธิและวิธีที่ใช้	107
33	จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและการเคยใช้การป้องกันการปฏิสนธิ	108
34	จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามการศึกษาและการเคยใช้การป้องกันการ ปฏิสนธิ	109
35	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามการฝากครรภ์	112
36	จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและการฝากครรภ์บุตรคนแรก	113

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ (ต่อ)

37	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและการฝากครรภ์บุตรคนสุดท้าย	114
38	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามบุคคลที่ทำคลอด	117
39	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและบุคคลที่ทำคลอดบุตรคนแรก	118
40	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและบุคคลที่ทำคลอดบุตรคนสุดท้าย	119
41	อัตราส่วนร้อยละของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมืองกรุงเทพมหานคร จำแนกตามสถานที่คลอดบุตร	123
42	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและสถานที่คลอดบุตรคนแรก	124
43	จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในชุมชนแออัดและชุมชนชานเมือง กรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุและสถานที่คลอดบุตรคนสุดท้าย	125

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย